

Тирон О.М., Єлєзаров О.П.

ПСИХОГРАМА ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ ЦІЛІСНОГО ОБРАЗУ МОРСЬКОГО КАДЕТА НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ РІЗНИХ ВИДІВ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Під час роботи на морі моряк стикається з багатьма психологічними, фізіологічними та комунікативними викликами. Ми склали психограму морського кадеда, базуючись на дослідженні різних аспектів толерантності, які тісно пов'язані з професійною діяльністю моряків, такі як соціальна толерантність, яка пов'язана з психологічними аспектами особистості, фізіологічна толерантність, яка пов'язана з фізичною витривалістю людини. Запропонована психограма дає цілісний образ морського кадеда та дозволяє зробити акцент на ключових сферах формування навичок та якостей, а саме: розуміння різниці між людьми, відкритість і сприйняття, емпатія і співчуття, самосвідомість і самовдосконалення, адаптивність до змін та інновацій, підтримка психічного та фізичного здоров'я.

Ключові слова: психограма морського курсанта, психологічна толерантність, фізіологічна толерантність, комунікативна толерантність, адаптивність

Постановка проблеми. Підтримати морських кадетів з точки зору їхнього благополуччя, виховання психологічної, фізіологічної та комунікативної толерантності є дуже актуальним завданням у процесі навчання спеціалістів морської галузі. Щоб створити цілісний образ майбутнього моряка, ми запропонували створити психограму, теоретичною основою якої стали різні види толерантності, дотичні до професійної діяльності на судні.

Психограма моряка - це психологічне дослідження, яке допомагає визначити психічний стан моряка, його емоційні та психологічні особливості, а також його готовність до морської роботи. Психограма включає діагностичний матеріал, а саме: тести та опитувальники, щоб оцінити рівень стресу, адаптації до змінних умов праці, комунікативні навички та інші аспекти психічного здоров'я моряка. Створена психограма дозволяє викладачеві сприйняти майбутнього судноводія чи судномеханіка цілісно, та побачити ті якості та навички, які необхідні, але формуванням яких не приділялася увага. Дослідження принесе користь морякам та навчальним закладам, які займаються підготовкою моряків, для прийняття рішень щодо процесу навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з постійним прогресом технологій і вимогами морської індустрії, компанії розробляють власні (більш детальні) системи підготовки курсантів. Такі рішення дозволяють більш детально підходити до навчання, що призводить до кращої підготовки до майбутньої роботи на морі [1]. Повідомляється, що моряки часто працюють у небезпечному фізичному та психосоціальному середовищі. Однак, стану психічного здоров'я серед моряків не приділяється достатньо уваги порівняно з проблемами фізичного здоров'я. Фактори, пов'язані з психічним здоров'ям і психологічними проблемами, можна класифікувати як фактори індивідуального та робочого середовища. Сприятливий підхід до проблем психічного здоров'я, з якими стикаються моряки, необхідний для комплексного розуміння на індивідуальному та організаційному рівнях [2]. Щодо становлення надійності професійної діяльності моряка, науковці зазначають наступні фактори: 1) визначення потенційної професійної фізичної і психологічної готовності; 2) індивідуальні характеристики, які викликають значну кількість професійних помилок на морі; 3) якісна професійна підготовка; 4) адаптація до професійної діяльності на морі; 5) регулярна професійна діяльність, яка підвищить рівень професійності [3]. Поточні дебати щодо майбутніх навичок для моряків, як

правило, зосереджені на технології як на необхідній вимозі, щоб адаптуватися до змін. Науковці розглядають Індустрію 4.0 і цифровізацію з точки зору розвитку кар'єри окремих осіб, а також обговорюють потенційні наслідки цифровізації та автоматизації для кар'єри у морській галузі. Вчені досліджували, як цифровізація може вплинути на навички та навчання людей, а також на їхні майбутні кар'єрні траєкторії. Науковці ретельно розглянули структури кар'єри моряків, а також можливі соціально-економічні наслідки для майбутньої морської кар'єри, навичок і навчання в контексті Індустрії 4.0 [4],[5]. Індустрія 4.0 - це абревіатура четвертої промислової революції. Вона передбачає впровадження низки технологій у виробничий процес. Ці технології можуть варіюватися від передової робототехніки до адитивного виробництва. Технічні та теоретичні знання були визначені як найвпливовіші тверді навички, а комунікативні навички – як найважливіші м'які навички [6]. Науковці приділяють увагу фізичному здоров'ю моряків під час їх життєдіяльності в професійному середовищі. Так, Сорока О. зазначає, що окрім психологічних механізмів стабілізації здоров'я морського фахівця важливі також фізіологічні. Під час перебування моряка в морі фізичне перенапруження часто відчувається значно інтенсивніше [3]. Невідкладна медична допомога та поточні захворювання на борту можуть серйозно погіршити здоров'я та безпеку моряків, а також негативно вплинути на майбутні перспективи роботи моряків. Коли моряк захворює або отримує травму на судні, лікування часто залежить від компетенції його колег на борту. [7]. Таким чином, наукові дослідження останніх років відображають гнучке об'єднання психологічних та фізіологічних вимог щодо навичок, рис та якостей спеціалістів морської галузі.

Мета дослідження. Мета дослідження – створити психограму морського кадета. Щоб створити психологічний профіль (психограму), ми збрали інформацію про поведінку, емоції, думки та риси особистості морського кадета. Особливість розробленої психограми є те, що її теоретичною основою стали різні види толерантності, актуальні для повсякденної та професійної діяльності здобувача морської освіти до і після проходження плавальної практики. Методи дослідження – архівний (вивчення конвенцій Міжнародної морської організації, вивчення вимог до морських кадетів на сайтах локальних та Європейських крьюінгових компаній), емпіричні (спостереження, анкетування, інтерв'ю, тестування та оцінювання). В опитуваннях брали участь студенти другого та третього курсів Київського інституту водного транспорту Державного університету інфраструктури та технологій. До опитування, анкетування, інтерв'ю та виконання тестів долучилися 30 респондентів факультетів судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті. Опитування проводилося на основі принципів добровільності та конфіденційності. В результаті були досліджені стиль спілкування, іншомовна комунікація, стресостійкість, адаптивність до іновацій та низка інших факторів, які впливають на ефективність життєдіяльності морського кадета в професійному середовищі. Аналізуючи ці елементи, ми сформували комплексний психологічний профіль особистості кадета.

Теоретична основа дослідження. Психологічна толерантність означає здатність людини протистояти різним психологічним стресам або адаптуватися до них. Психологічна толерантність - це готовність розуміти, приймати та поважати погляди, переконання або поведінку інших людей, навіть якщо вони відрізняються від ваших власних. Це вміння сприймати й розуміти різноманітність думок та поведінки без образливих суджень чи дискримінації.

Існує кілька ключових аспектів психологічної толерантності, які можуть вплинути на благополуччя людини та загальне психічне здоров'я, наприклад: емоційний, когнітивний, поведінковий, невизначеність, стійкість тощо. Важливо зазначити, що психологічна толерантність може відрізнятися від людини до людини, але на нього можуть впливати фактори навколишнього середовища – робота в морі. На психологічну толерантність моряків можуть

впливати різні фактори, зокрема: здатність справлятися зі стресом та ізоляцією під час перебування на морі; стійкість до непередбачуваних і складних ситуацій на кораблі; комунікативні навички орієнтуватися в міжособистісних конфліктах в замкнутому просторі; адаптація до мінливого середовища та графіків; емоційний інтелект для ефективного регулювання та вираження емоцій; адаптація до мінливого середовища та графіків; обізнаність щодо психічного здоров'я та готовність шукати підтримки, коли це необхідно. Ці фактори відіграють вирішальну роль у визначенні психологічної толерантності та загального самопочуття моряка під час роботи в морі.

Фізіологічна толерантність - це здатність організму витримувати різні негативні чинники (такі як стрес, температурні зміни, токсини тощо) без значного збою у його функціонуванні. Такі здатності можуть варіювати у кожної людини в залежності від генетичних особливостей та стану здоров'я.

Толерантність до фізичного навантаження - це здатність організму витримувати фізичні навантаження без виникнення втоми або травм. Ця якість може бути розвинута через систематичні тренування, правильне харчування і відпочинок. Для підвищення толерантності до фізичного навантаження важливо слідкувати за своїм здоров'ям, вчасно відновлювати сили після тренувань, а також слухати власне тіло і не перенавантажувати його.

Фізіологічна толерантність для моряків означає здатність членів екіпажу витримувати фізичні та психічні навантаження, пов'язані з роботою в морі. Вимоги до фізіологічної толерантності для моряків включають хороше фізичне здоров'я, серцево-судинну форму, психічну стійкість, здатність працювати тривалий час у складних умовах, адаптивність до мінливого середовища та здатність справлятися зі стресом та ізоляцією. Крім того, моряки повинні мати можливість виконувати надзвичайні процедури та впоратися з потенційно небезпечними ситуаціями на морі. Для моряків важливо проходити регулярні медичні огляди, щоб переконатися, що вони відповідають необхідним стандартам для роботи в морі.

Фізіологічна толерантність моряка визначається різними показниками, які включають: стійкість до морської хвилі і рухів судна; здатність до перебування на великій висоті над рівнем моря; адаптація до змін атмосферного тиску під час занурення; здатність до довготривалого перебування на воді та в умовах обмеженого простору; тривалість безсоння та зміна режиму сну.

Ці показники допомагають визначити, наскільки моряк може адаптуватися до особливостей життя на морі та уникнути можливих негативних наслідків для його здоров'я.

Фізіологічна толерантність відноситься до здатності організму витримувати і функціонувати в певних фізичних або фізіологічних умовах. Це межа, в межах якої організм може адаптуватися та виживати в різних умовах середовища, таких як температура, вологість або солоність. Різні організми мають різний рівень толерантності до цих умов, і їх здатність терпіти або пристосовуватися до змін у навколишньому середовищі має вирішальне значення для їхнього виживання та благополуччя. Під фізіологічною толерантністю моряків розуміють здатність протягом певного часу переносити певні навантаження, не отримуючи важких і незворотних ушкоджень. Для моряків важливо розвивати психологічну та фізичну стійкість і толерантність, оскільки це сприяє успішній роботі в умовах, які часто є викликом для їх фізичного та психічного здоров'я.

Комунікативна толерантність досліджувалася низкою українських науковців: Клочек Л. [8], Карпюк Ю. [9], Кремень В. [10], Квітка А. [11], Кухар, Т. [12], Скок А. [13] та інші. Харченко Н. та співавтори [14] підкреслюють, що «комунікувати толерантно означає, що суб'єкти комунікації висловлюються, сприймають і розуміють дискурси один одного без додаткових спроб роз'яснення, тлумачення вже висловленого, зберігаючи при цьому взаємну терпимість і повагу навіть тоді, коли у співрозмовників не співпадають погляди, точки зору, думки мови, мовленнєвої взаємодії, вербальні способи самовираження, мовленнєво-мовна компетентність за рівнем розвитку, культура поведінки, світосприймання, традиції, звичаї та інші відмінності...». Саме такі відмінності і виникають при спілкуванні комунікаторів різної національності іноземною мовою можна говорити про комунікативну іншомовну толерантність.

Ми досліджували комунікативну компетентність моряків [15], але спостереження з точки зору толерантності виявили негативне ставлення респондентів дослідження до відхилень від стандартів вимови у членів міжнародного екіпажу.

Толерантність до змін та інновацій означає відкритість та готовність приймати нові ідеї, технології або підходи без опору. Це важлива якість для успішного розвитку і вдосконалення, особливо у сучасному швидкозмінному світі. Тим самим, вона сприяє стимулюванню творчості, підвищенню продуктивності та розвитку нових інновацій. Важливо зазначити, що у світі, де технології постійно розвиваються, моряки мають бути готові до безперервного навчання та розвитку своїх навичок. Нові технології, наприклад, автоматизована навігація, дистанційне керування та цифрові системи управління, можуть вимагати додаткового навчання та розвитку вмінь.

Основні результати дослідження. Цілісний образ особистості включає в себе як фізичні, так і психологічні характеристики людини. Це включає також взаємодію людини з оточуючими, її переконання та здібності. Розвиток цілісного образу веде до гармонії та самовдосконалення. В пошуках обмежень при створенні цілісного образу морського кадета ми звернулися до поняття «толерантність». Це дозволило сконцентрувати увагу на основних фізіологічних та психологічних факторах. Навчальні заклади готують студентів до праці офіцерами на різних судах. Коли студент другого або третього курсу потрапляє на плавальну практику, він стає морським кадетом. Термін узагальнений, тому що на судні назви посад будуть залежати від відділень – навігація чи інженерія. На флоті морський кадет - це офіцер, який навчається. Професія моряка – це не просто робота, це спосіб життя. Вона вимагає не тільки професійних навичок і знань, а й фізичної витривалості, вміння працювати в команді, здатності швидко адаптуватися до мінливих умов і вміння залишатися спокійним в екстремальних ситуаціях.

Таблиця 1 – Психограма морського кадета

№	Вид толерантності	Фактори	Вміння, якості та риси
1.	Фізіологічна толерантність	Зорове сприйняття	мати добре розвинене зорове сприйняття, оскільки часто доводиться визначати далекі об'єкти на горизонті
		Фізична витривалість	готовність до фізичних навантажень витривалість
		Фізична витривалість	Стійкість до морської хвилі і рухів судна.
		Фізична витривалість	Здатність до перебування на великій висоті над рівнем моря.
		Фізична витривалість	Адаптація до змін атмосферного тиску під час занурення.
		Фізична витривалість	Здатність до довготривалого перебування на воді та в умовах обмеженого простору.
		Фізична витривалість	Тривалість безсоння та зміна режиму сну.
		Сенсомоторні реакції	Реакції на об'єкт, який рухається; увага; швидкість переключення уваги; зорова та слухова пам'ять; орієнтація у просторі; переносимість втоми
2.	Психологічна толерантність	стресостійкість	Уміння контролювати емоції, та почуття тривоги
		когнитивність	Уміння вирішувати проблеми в умовах постійного стресу, відсутності рідного берега та родини
		стресостійкість	Здатність справлятися зі стресом та ізоляцією під час перебування на морі
		когнитивність	Стійкість до непередбачуваних і складних ситуацій на

			кораблі, здатність приймати рішення та діяти в екстремальних умовах
		Психологічна грамотність	Обізнаність щодо психічного здоров'я та готовність шукати підтримки, коли це необхідно
3.	Комунікативна толерантність	Комунікабельність	Уміння ефективно взаємодіяти з командою Необхідні риси- терпимість, емпатія, інтелектуальна гнучкість, повага та самоконтроль.
		Комунікабельність	Комунікативні навички орієнтуватися в міжособистісних конфліктах в замкнутому просторі
4.	Комунікативна іншомовна толерантність	Комунікабельність	Уміння розуміти та позитивно сприймати відмінності вимови
		Комунікабельність	Сприймати позитивно релігійні та культурологічні відмінності
		Комунікабельність	Уміння приховувати або пом'якшувати неприємні почуття при зіткненні з некомунікабельними якостями партнерів
		Комунікабельність	Гнучкість щодо стандартів іноземної мови
5.	Інноваційна толерантність	Адаптивність	Адаптація до мінливого середовища та графіків
		Адаптивність	Адаптивність до технічних змін та інновацій

Методики оцінки рівня сформованості якостей та навичок морського кадета. Міжнародна морська організація пропагує толерантність до моряків через різні конвенції та ініціативи. Ці документи захищають права моряків, забезпечують їх добробут і покращують умови праці на борту суден. Крім того, впровадження політики, спрямованої на боротьбу з дискримінацією або упередженням на основі раси, статі, національності чи будь-якого іншого фактора, має важливе значення для виховання толерантності до моряків. Така політика сприяє створенню гармонійного та інклюзивного середовища в морській галузі. Дослідження сайтів круїнгових компаній навело нас на поняття «політика нульової толерантності», здебільшого до забруднення, переслідувань і знущань, експлуатації моряків.

Показники стресостійкості можуть включати фізіологічні реакції на стрес, такі як рівень кортизолу, серцева частота та дихання, а також психологічні фактори, такі як здатність до саморегуляції, оптимізму, впевненості у собі та соціальної підтримки. Стійкість до стресу може також залежати від особистісних рис, таких як емоційна стійкість, наявність цілей та переконань, адаптивні стратегії вирішення проблем та вміння пристосовуватися до змін. Існує кілька методів оцінки стресостійкості. Ці методи можуть включати анкети для самооцінки, оцінку поведінки, фізіологічні вимірювання та інтерв'ю. Деякі широко використовувані методи оцінки стійкості включають:

1. Анкети для самооцінки: це стандартизовані опитування, у яких людей просять оцінити власний сприйнятий рівень стресу та механізми подолання. Приклади включають шкалу стійкості Коннора-Девідсона (CD-RISC) і шкалу сприйнятого стресу (PSS).

2. Оцінка поведінки. Спостереження за тим, як люди реагують на ситуації, що викликають стрес, може дати розуміння їх стресостійкості. Це може включати завдання, які імітують стресові події чи виклики.

3. Фізіологічні вимірювання: реакції на стрес можна виміряти за допомогою фізіологічних маркерів, таких як варіабельність серцевого ритму, рівень кортизолу та артеріальний тиск. Ці вимірювання можуть надати об'єктивні дані про реакцію людини на стрес.

4. Інтерв'ю: можна проводити структуровані інтерв'ю, щоб оцінити індивідуальні стратегії подолання, мережі соціальної підтримки та минулий досвід стресу. Цей якісний метод може забезпечити більш глибоке розуміння індивідуальної стійкості.

5. Оцінка фізіологічної придатності до роботи на судні проводиться медичною комісією у медичних закладах згідно Наказу про затвердження правил визначення придатності за станом здоров'я осіб для роботи на судах.

6. Діагностика комунікативної толерантності (за В.В. Бойко). Рівень комунікативної толерантності визначається за такими категоріями:

- Неприйняття або нерозуміння індивідуальності іншого
  - Орієнтація на себе, як на еталон при оцінці інших
  - Категоричність або консерватизм в оцінках інших
  - Невміння приховувати або пом'якшувати неприємні почуття при зіткненні з некомунікабельними якостями партнерів
  - Невміння вибачати іншому помилки, незграбність.
  - Нетерпимість до фізичного або психологічного дискомфорту партнера
  - Невміння пристосовуватися до партнерів
7. Діагностика комунікативної іншомовної толерантності морського кадета.
Ми пропонуємо авторський тест.

Таблиця 2 – Тест визначення рівня сформованості іншомовної комунікативної толерантності.

№	Питання
1.	Коли я зустрічаю когось, хто чимось відрізняється від мене, я намагаюся зрозуміти, що у нас спільного та які цілі ми можемо поділяти.
2.	Мене приваблює можливість говорити англійською мовою.
3.	Я не боюсь робити граматичні помилки, коли я говорю англійською мовою.
4.	Коли я зустрічаю когось, хто чимось відрізняється від мене, мені він цікавий, і я розпитую, щоб дізнатися його краще.
5.	Сильні акценти та викривлення слів викликають у мене сміх.
6.	Люди, які виглядають по-іншому і поводяться мені незрозуміло, змушують мене почуватися дуже некомфортно.
7.	Я волю перебувати в групах, де рівень володіння англійською у всіх збігається з моїм.
8.	Я не соромлюсь моїх помилок, коли говорю англійською та не засуджую інших.
9.	Мене зацікавили культурні та етнічні відмінності; Люди іншого походження часто мені цікавіші.
10.	На мою думку, найкраще ігнорувати культурні відмінності. Я вважаю, що було б краще, якби ми всі були однакові.

8. Діагностика адаптивності до змін та інновацій. Ми розробили авторський опитувальник для морського кадета про сприйняття змін та інновацій.

9. Діагностика фізіологічних показників проводиться медичною комісією [16]. Для діагностики ми пропонуємо низку тестів CogniFit (САВ-РС) [17]. Ми пропонуємо виконання тесту «Оцінка сприйняття когнітивних здібностей (САВ-РС)», який надає точну оцінку відповідних когнітивних навичок, таких як візуальне сприйняття, оцінка та розпізнавання. Тест «Координаційна когнітивна оцінка (САВ-СО)» надає точну оцінку таких навичок, відповідних як гальмування, координація рук і очей. Завершивши повне когнітивне оцінювання, можна визначити, які навички є сильнішими, а які з них можуть потребувати певного навчання.

Запропонована психограма морського кадета дозволяє зробити акцент на ключових сферах формування толерантності, а саме:

1. Розуміння різниці між людьми: важливо розуміти, що кожна людина унікальна і має свої власні думки, переконання і життєвий досвід.
2. Відкритість і сприйняття: важливо бути відкритим до нових ідей, культур і переконань, навіть якщо вони відрізняються від ваших власних.
3. Емпатія і співчуття: спробуйте поставитися до інших з розумінням і співчуттям, враховуючи їхні почуття та потреби.
4. Самосвідомість і самовдосконалення: важливо виявляти свої власні упередження і намагатися працювати над ними, щоб бути більш толерантним. Самосвідомість і самовдосконалення можна розвинути, прагнучи зрозуміти себе краще і ставлячи перед собою

нові цілі. Дуже важливо слухати свої почуття і думки, які виникають у процесі спілкування з іншими людьми або при саморефлексії, а також відкривати для себе нові можливості для розвитку. Також важливо вести здоровий спосіб життя, займатися спортом, підтримувати розумову активність та брати участь у різних цікавих заходах. Не забувайте також про важливість позитивного мислення і відмови від шкідливих звичок.

5. Адаптивність до змін та інновацій. Сучасні судна стають дедалі більш технологічно просунутими, і тому морякам потрібно регулярно оновлювати свої технічні знання та навички. Навчання може включати все, від нових систем навігації та автоматизованих систем управління до останніх технологій безпеки.

6. Підтримка психічного здоров'я. Психічні стани моряка можуть включати почуття соціальної ізоляції, втоми від тривалого перебування на відкритому морі, страх від можливих небезпек та стресу від виконання важливих обов'язків на кораблі. Крім того, моряки можуть також відчувати симптоми морської хвороби, яка може впливати на їх психічний стан. Щоб підтримати психічне здоров'я моряків, важливо забезпечити їм доступ до підтримки та професійної допомоги в разі необхідності. Підтримка психічного здоров'я моряка дуже важлива, оскільки робота на судні може бути дуже стресовою та виснажливою для людини. Важливо надавати моряку можливість відпочивати, знайомитися з новими людьми та мати доступ до психологічної підтримки у разі потреби. Також важливо створювати сприятливі умови для збереження психічного здоров'я, такі як забезпечення можливості спілкуватися з близькими, займатися фізичною активністю та забезпечувати належний дозвіл на відпочинок.

7. Підтримка фізичного здоров'я. Моряки повинні проходити регулярні медичні огляди, щоб вчасно виявляти будь-які проблеми зі здоров'ям та вчасно їх лікувати. Але необхідно постійно займатися самовдосконаленням свого фізичного стану. З цією метою у навчальних закладах працюють різні спортивні секції. Також доцільні регулярні фізичні вправи: це може включати біг, присідання, вправи на розтягнення та інші вправи. Ми радимо також нашим майбутнім морякам споживати збалансовану їжу, яка містить необхідні поживні речовини і вітаміни для підтримки їхнього фізичного здоров'я.

Створений цілісний образ морського кадета дає розуміння, що багато залежить від самонавчання та самовдосконалення здобувачів морської спеціальності.

Висновки. В пошуках обмежень при створенні цілісного образу морського кадета ми звернулися до поняття «толерантність». Щоб створити психологічний профіль (психограму), ми зібрали інформацію про поведінку, емоції, думки та риси особистості морського кадета, вивчили вимоги щодо навичок морських кадетів, провели низку опитувань та тестувань. Особливість розробленої психограми є те, що її теоретичною основою стали різні види толерантності, актуальні для повсякденної та професійної діяльності здобувача морської освіти до і після проходження плавальної практики. Такими видами толерантності стали: фізіологічна, психологічна, комунікативна, комунікативна іншомовна та інноваційна. Були виділені фактори, за якими можна оцінити рівень сформованості навичок, рис та якостей морського кадета, а саме: фізична витривалість, сенсомоторні реакції, зорове сприйняття; (фізіологічні), стресостійкість, когнітивність, психологічна грамотність, комунікабельність та адаптивність. Для оцінки рівня сформованості зазначених факторів апробовані валідні існуючі методи діагностики та розроблені авторські методики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Formela, K., Bołnjak, R., & Pusch, V. (2023a). Modern Cadet Training. The Challenge Between the Various Training Systems and New Demands Set by the Industry. *TransNav, the International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation*, 17(4), 929–934. <https://doi.org/10.12716/1001.17.04.19>
2. Jonglertmontree, W., Kaewboonchoo, O., Morioka, I., & Boonyamalik, P. (2022). Mental health problems and their related factors among seafarers: a scoping review. *BMC Public Health*, 22(1). <https://doi.org/10.1186/s12889-022-12713-z>

3. Soroka, O. (2020). The reliability of sailors' professional work: the main developmental stages. *Psychological journal*, 6(10), 75–84. <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.10.8>
4. Hossain Chowdhury, M. M., Askari, H. R., Bushra, R. T., & Rahmath Ullah, T. (2023). Revisiting seafarers' skills in the twenty-first century: a modified Delphi-BWM approach. *Australian Journal of Maritime & Ocean Affairs*, 1–21 <https://doi.org/10.1080/18366503.2023.2214429>
5. Baum-Talmor, P., & Kitada, M. (2022). Industry 4.0 in shipping: Implications to seafarers' skills and training. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*, 13, 100542. <https://doi.org/10.1016/j.trip.2022.100542>
6. Bao, J., Li, Y., Duan, Z., Li, T., & Zhang, P. (2021). Key factors affecting the quality of maritime education and training: empirical evidence from China. *Journal of Navigation*, 74(2), 396–408. <https://doi.org/10.1017/s0373463320000740>
7. Nikolić, N., Haga, J. M., Tülsner, J., Årland, P. O., Horneland, A. M., Kavanagh, B., Seidenstucker, K., Briggs, S., Lund-Kordahl, I., & Pernilla, C. S. (2023). Medical training of seafarers: International Maritime Health Foundation (IMHF) Expert Panel Consensus Statement. *International Maritime Health*, 74(1), 15–23. <https://doi.org/10.5603/imh.2023.0002>
8. Ключек, Л., & Уличний, І. (2021). Комунікативна толерантність як психологічний чинник справедливості у педагогічній взаємодії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки*, 79–88. [https://doi.org/10.31392/npu-nc.series12.2021.15\(60\).08](https://doi.org/10.31392/npu-nc.series12.2021.15(60).08)
9. Карпюк, Ю.Я. (2019). Комунікативна толерантність як детермінанта професійної компетентності сучасного психолога. *Теорія і практика сучасної психології*, 5(1), 93–99. 3.
10. Кремень, В.Г. (2011). Толерантність як імператив: національна ідентичність в добу глобалізації. *Політичний менеджмент*, 2, 14–32. 5.
11. Квітка, А. С. (2021). Сутність, Особливості Змісту І Структура Соціально-Комунікативної Компетентності Майбутніх Офіцерів Державної Кримінально-Виконавчої Служби України. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 101(2(Ч.2)), 36–48. https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-101-2_2-36-48
12. Кухар, Т. В. (2022). Особливості Комунікативної Толерантності Курсантів Академії Дпмс. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*, (4), 97–101. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.4.19>
13. Скок, А.Г. (2011). Модель навчання толерантності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка: Психологічні науки*, 94(II), 162–164.
14. Харченко Н., Волженцева І., Лиля М. Комунікативна толерантність: дискусійне поле розуміння. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2023. № 3(62)Т.2. С. 198–218. URL: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-62-3-2-198-218>
15. Tyron, O., & Kaminska, S. (2023). Seafarers' Readiness to Communicate in Professional Environment. *Transactions on Maritime Science*, 12(2). <https://doi.org/10.7225/toms.v12.n02.012>
16. Наказ № 347 від 19.11.1996 Про затвердження Правил визначення придатності за станом здоров'я осіб для роботи на судах. Редакція від 11.05.2010 | [ZakonOnline](http://zakononline.com)
17. COGNITFIT. <http://cognitfit.com/cognitive-test>

REFERENCES

1. Formela, K., Bołnjak, R., & Pusch, V. (2023a). Modern Cadet Training. The Challenge Between the Various Training Systems and New Demands Set by the Industry. *TransNav, the International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation*, 17(4), 929–934. <https://doi.org/10.12716/1001.17.04.19>
2. Jonglertmontree, W., Kaewboonchoo, O., Morioka, I., & Boonyamalik, P. (2022). Mental health problems and their related factors among seafarers: a scoping review. *BMC Public Health*, 22(1). <https://doi.org/10.1186/s12889-022-12713-z>
3. Soroka, O. (2020). The Reliability Of Sailors' Professional Work: The Main Developmental Stages. *Psychological Journal*, 6(10), 75–84. <https://doi.org/10.31108/1.2020.6.10.8>

4. Hossain Chowdhury, M. M., Askari, H. R., Bushra, R. T., & Rahmath Ullah, T. (2023). Revisiting seafarers' skills in the twenty-first century: a modified Delphi-BWM approach. *Australian Journal of Maritime & Ocean Affairs*, 1–21 <https://doi.org/10.1080/18366503.2023.2214429>
5. Baum-Talmor, P., & Kitada, M. (2022). Industry 4.0 in shipping: Implications to seafarers' skills and training. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*, 13, 100542. <https://doi.org/10.1016/j.trip.2022.100542>
6. Bao, J., Li, Y., Duan, Z., Li, T., & Zhang, P. (2021). Key factors affecting the quality of maritime education and training: empirical evidence from China. *Journal of Navigation*, 74(2), 396–408. <https://doi.org/10.1017/s0373463320000740>
7. Nikolić, N., Haga, J. M., Tülsner, J., Årland, P. O., Horneland, A. M., Kavanagh, B., Seidenstucker, K., Briggs, S., Lund-Kordahl, I., & Pernilla, C. S. (2023). Medical training of seafarers: International Maritime Health Foundation (IMHF) Expert Panel Consensus Statement. *International Maritime Health*, 74(1), 15–23. <https://doi.org/10.5603/imh.2023.0002>
8. Klochek L. & Ulychnyi I. (2021). Komunikatyvna tolerantnist yak psykholichnyi chinnyk spravedlyvosti u pedahohichniy vzaiemodii. [Communicative tolerance as psychological factor of justice in pedagogical interaction]. *Naukovyi chasopys NPU named M.P. Dragomanova. V. 12. Psykholichni nauky*, 79–88. [https://doi.org/10.31392/npu-nc.series12.2021.15\(60\).08](https://doi.org/10.31392/npu-nc.series12.2021.15(60).08) [in Ukrainian].
9. Karpiuk, Yu.Ia. (2019). Komunikatyvna tolerantnist yak determinanta profesiinoi kompetentnosti suchasnoho psykholoha [Communicative tolerance as a determinant of professional competence of a modern psychologist]. *Teoriia i praktyka suchasnoi psykholohii*, 5(1), 93–99 [in Ukrainian].
10. Kremen, V.H. (2011). Tolerantnist yak imperativ: natsionalna identychnist v dobu hlobalizatsii [Tolerance as an imperative: national identity in the age of globalization]. *Politychnyi menedzhment*, 2, 14–32 [in Ukrainian].
11. Kvitka A.S. (2021). Sutnist, osoblyvosti zmistu i struktura sotsialno-romunikatyvnoi kompetentnosti maibutnih ofitseriv derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy [Essence, features of the content and structure of social and communicative competence of future officers of the state criminal and executive service of Ukraine]. *Duhovnist osobystosti: metodologia, teoriia i praktyka*, 101(2(P.2)), 36–48. https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-101-2_2-36-48 [in Ukrainian].
12. Kuhar T. V. (2022). Osoblyvosti komunikatyvnoi tolerantnosti kursantiv akademii DPTS. [Features of communicative tolerance of cadets of the DPTS academy]. *Naukovyi visnyk Uzhgorodskogo natsionalnogo universytetu. Seriya: Psihologiya*, (4), 97–101. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.4.19> [in Ukrainian].
13. Skok, A.H. (2011). Model navchannia tolerantnosti [Tolerance learning model] *Visnyk Chernihivskoho natsionalnogo pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka: Psykholohichni nauky*, 94(II), 162–164 [in Ukrainian].
14. Harchenko N., Volzhentseva I., Lyla M. (2023). Komunikatyvna tolerantnist: dyskusiiine pole rozuminnia. [Communicative tolerance: a debatable field of understanding] *Teoretychni i prykladni problem psykholohii*. № 3(62)V.2. pp. 198–218. URL: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-62-3-2-198-218> [in Ukrainian].
15. Tyron, O., & Kaminska, S. (2023). Seafarers' Readiness to Communicate in Professional Environment. *Transactions on Maritime Science*, 12(2). <https://doi.org/10.7225/toms.v12.n02.012>
16. Nakaz № 347 vid 19.11.1996 Pro zatverdzenia pravyl vyznachennia prydatnosti za stanom zdorovia osib dla roboty na sudnah. Reduktsiia vid 11/05/2010 [On Approval of the Rules for Determining the Health Fitness of Persons for Work on Ships]. *Zakon Online*
17. COGNITFIT. <http://cognitfit.com/cognitive-test>

Tyron O.M., Yelieazarov O.P.

PSYCHOGRAM AS A TOOL FOR CREATING A COMPREHENSIVE IMAGE OF A MARINE CADET BASED ON THE ANALYSIS OF DIFFERENT TYPES OF TOLERANCE

While working at sea, a seafarer faces many psychological, physiological and communicative challenges. Maintenance of seafarers from the point of view of their well-being, education of both psychological and physiological tolerance is a very urgent task in our time. The International Maritime Organization promotes tolerance towards seafarers through various conventions and initiatives. These documents protect seafarers' rights, ensure their welfare and improve working conditions on board ships. In addition, the implementation of policies aimed at combating discrimination or prejudice based on race, sex, nationality or any other factor is essential for fostering tolerance towards seafarers. Therefore, the goal of the study was to create a psychogram of a sea cadet. The research methods are archival (studying the conventions of the International Maritime Organization, studying the requirements for sea cadets on the websites of local and European crewing companies), empirical (observation, questionnaires, interviews, testing and evaluation). The survey was conducted based on the principles of voluntariness and confidentiality. As a result, the style of communication, foreign language communication, stress resistance, adaptability to innovations and a number of other factors that affect the effectiveness of a sea cadet's life in a professional environment were investigated. Analyzing these elements, we formed a complex psychological profile of the cadet's personality. To create a psychological profile (psychogram), we collected information about the behavior, emotions, thoughts and personality traits of a sea cadet. The peculiarity of the developed psychogram is that its theoretical basis is various types of tolerance, relevant for the everyday and professional activities of a student of maritime education before and after swimming practice. These types of tolerance are: physiological, psychological, communicative, communicative foreign language and innovative. Factors that can be used to assess the level of formation of skills, traits and qualities of a sea cadet were identified, namely: physical endurance, sensorimotor reactions, visual perception, stress resistance, cognition, psychological literacy, sociability and adaptability. To assess the level of formation of the specified factors, valid existing diagnostic methods were tested and author's methods were developed. The created holistic image of a naval cadet gives an understanding that a lot depends on self-education and self-improvement of those acquiring a marine specialty.

Key words: *psychogram of a sea cadet, psychological tolerance, physiological tolerance, communicative tolerance, adaptive*

УДК 339.138

doi.org/10.33298/2226-8553.2023.2.40.20

Кучерук Г. Ю., Лерніченко К. В., Бойко С. О.

ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ ТА РЕКЛАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ВОДНОМУ ТРАНСПОРТІ У ПОВОЄНИЙ ПЕРІОД

Стаття присвячена вирішенню пріоритетних інфраструктурних проблем якісного надання туристичних послуг на комплексних круїзних маршрутах в Україні. Автори звертають увагу на необхідність оптимізації діяльності річкових та морських портів, модернізації портової інфраструктури для прийняття міжнародних круїзних туристів та підвищення задоволеності споживачів якістю та кількістю послуг. Проведено аналіз досліджень зарубіжних та українських учених щодо розвитку інфраструктури туристичних послуг, а також здійснено обстеження пасажиропотоків у річковій та прибережній акваторії України за допомогою